

SAMOBORSKI LISTI

Ljetovanišni vjesnik.

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.

Pretpostavljajući cijelu godinu stoji K 4—, na po godinu 2 K, četvrt godine 1 K. S poštom ili s dostavom u knu 48 fl. godinu više. U Americu K 140 na godinu više. Pojedini broj stoji 20 ilira.

Vlasnik i odgovorni urednik: M. Kleščić.

Uprava nalazi se na Trgu Leopolda Salvatora br. 18.

Oglase prima uprava, a plaća se za petlini redak u redakcijskom dijelu po 20 fl. u oglasnom 10 fl. Za oglase, koji se više puta izvršuju, daje se znatan popust.

Novi i rukopisi šalju se uredništvu „Samoborskog lista“. Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

God II.

U Samoboru, 15. rujna 1905.

Br. 18.

Perijalna razmatranja.

III.

Kad sam rekao dvije, treba da nadovežem i treću. U prva sam dva člančića nastojao pobuditi interes Samoboraca za osnutak niže gimnazije ili realne gimnazije u Samoboru, a u ovome ću nastojati da širim slojevima gradjanstva ocrtam i korist, koju bi stanovništvo od takova zavoda crplo, ako bude razumjelo danas sjutra pomagati ljude na radu oko ostvarenja toga pitanja. Shvate li važnost predmeta, znam, da će svi složno uprijeti svoje sile, da se poluči taj cilj.

Djaci nijesu vojnici, te bi od njih vukli koristi samo neki od obrtnika. Oni ne grade svoga doma, ne peku svoj kruh i nemaju svoga čizmara i krojača, već se rastresu po cijelom mjestu od kuće do kućice, tako da svaki u gradu koristi ima.

Mimo to, da bi mnogi gradjani svoju rođenu djecu kroz četiri godine naučavanja u srednjim školama mogao kod kuće na svojoj grudi odgojiti, sakupilo bi se godimice u Samoboru do dvije stotine tuđjih dječića, koji bi, računajući najjeftinije, u mjestu ostavili godišnjih 80.000 kruna i to ne u jednoj kući, već po svoticu od toga u svakoj obitelji, koja bi djače uzela na stan i hranu. Stanovnici samoborski imaju svoja polja, vrtove i peradnjake, te bi u tom poslu iznijeli lijepe koristi.

I učiteljski zbor na takovom zavodu dosta je brojan i troši svoj dohodak u mjestu.

Glavne uvjete za držanje djaka, naime davati mu čist i uredan stan, zdravu hranu i nužnu podvorbu, dalo bi se lako zadovoljiti. Mnoga bi samoborska kućica za nekoliko godina promijenila svoje lice,

mnoga bi obitelj svoj istrošeni kućni naređ bila kadra izmijeniti novim, često bi koji prigradio, kad bi znao, da će mu uložak cijele godine nositi korist. Smetljiva dvorišta, zanemareni vrtići bili bi pročišćeni, jer u smrad i koprive roditelji ne daju djeteta svoga. I mjesne ulice bile bi čišće u korist zdravlja svih stanovnika, jer bi općina crpla takodjer korist od prirasle potrošarine, te bi više toga mogla učiniti za zdravlje, udobnost i poljepšanje mjesta. A ljeti, kad djaci isprazne stanove, bilo bi takovih napretek za ljetne goste — jednom riječi, bilo bi i za nje sve unaprijed pripravljeno, te bi se djaci i gosti vjerno izmjenjivali u svoje zdravlje, a Samoborčanima na korist.

Da škola i djaci povećavaju prihod stanovništva svjedokom su daleko manja mjesta od Samobora. U Njemačkoj i u Austriji ima mjestanaca, koja su se, izvoštivši za sebe gimnaziju ili realku, upravo pridignula iz ništa do lijepa i čista gradića s ugodno i sretno živućim stanovništvom, sa redovito zaposlenim obrtom i trgovinom. Ima obitelji, koje baš žive od prehrane djaka. Tamo se ne mogu dosta nahvaliti, kako ih pomažu djaci, te unosne ptice selice, jer se godimice i redovito navraćaju u njihovo mjesto. A kud nose korist stvarno, tu se još podiže u mjestu uljudba i opća naobrazba, te bi se baš Samoborci živući blizu naše bijele i krasne prijestolnice i iz ovog uzroka morali ugrijati za ovo pitanje, koje sam se trudio ocrtati s raznih strana.

Prof. B.

Otvorenje Hydropatičkoga zavoda.

Što se još prije koju godinu isticalo tek kao želja, danas je postao gotov čin. U ubavoj dolini podno Starog grada diže se danas ukusna zgrada Hydropatičkoga zavoda. Domaćem našem

sinu i liječniku Dru. Miji Juratoviću, te ljekarniku g. Kleščiću pošlo je za rukom, da podignu zavod, koji će za Samobor kao ljetovalište bez sumnje imati najblagotvornijih posljedica. Premostivši mnoge poteškoće i neprilike, a upućeni jedino na sebe, pridonijeli su obojica znatnih žrtava, te se mogla ova korisna zamisao jednom oživotvoriti. Sada je napokon zavod otvoren, pa nas raduje, te možemo izvijestiti, da je liječenje u njem već započelo i da se danomice sve više javlja onih, koji traže u Hydropatskom zavodu svoje zdravlje. I moramo odmah reći, mnogi se pacienti već iza nekoliko uporaba hvale znatnim poboljšicama, što ih i sami osjećaju na sebi.

Ako ikoje mjesto, a ono je Samobor doista kao stvoren za ovu vrstu lječilišnoga zavoda. Čisti, mirišljivi uzduh samoborskih gora, zdrava gorska voda, koja se na daleko hvali; divna šetališta, krasni izgledi, okolina puna čara i prirodnih ljepota, sve će to uz sam zavod privlačiti strance u Samobor i učiniti ih trajnim i vjernim prijateljima našega mjestanca. Samobor zaslužuje, da se već jednom dovine u svijetu do onoga glasa, koji ga po pravu ide, da postane ljetovalište svjetskoga glasa. Nova naša tečevina — Hydropatski zavod opet je jedna stepenica, po kojoj će lakše doći naše ljetovalište do jačega procvata i razvitka. No dakako da je do svih nas Samoboraca, da nam Samobor podje ljepšoj budućnosti ususret. Svi mi — svaki u svome krugu i prema svojim silama — treba da poradimo oko toga. Mnogim našim gradjanskim kućama i obiteljima mora se priznati, da su svake sezone išli od srca na ruku ljetilišnim gostima, te učinili sve, kako bi boravljenje strancima u nas bilo što ljepše i ugodnije. Tim su naravski mnogo učinili za napredak ljetovališta; jer gdje nema susretljivosti i pažnje prema gostima i bolesnicima, tamo ne može biti ni pravoga odziva. Mi dakle gojimo najveću nadu u naše sugradjanstvo, da će ono i odsada biti puno susretanja i obzirnosti prema stranim, a tako isto i gostioničari, hoteljeri i svi, koji dolaze u užu ili širi dodir s ljetilišnim gostovima. Na takom načinu uvjetovan je napredak i procvat Samobora kao ljetovališta i lječilišta. To smo držali dužnošću istaknuti, pa se nadamo, da će nas svatko u interesu dobre stvari valjano shvatiti.

Dr. Franco Prešeren.

In spet stojiš med nami pesnik,
in spet ti gledamo v obraz,
A ti s granitnoga prestola
Oziraš dancas se na nas.

A. Aškerc.

Prošle nedjelje odužio se je slovenski narod svome najvećemu pjesniku, Dru. Francetu Prešernu time, što mu je uz veliko oduševljenje postavio krasan spomenik usred bijele Ljubljane.

Franco Prešeren rodio se g. 1800. u Vrbi, dražesnom slovenskom selu, nedaleko čarobnoga Bleda.

Uz pripomoć strica si župnika Jožefa Prešerna svršio je u Ljubljani gimnaziju, dok se je kao pravniku Beču već sam uzdržavao, podučavajući mladoga grofa Anersperga, poznatog pjesnika Anstaziusa Ortuna, koji ga je kasnije u pjesmama opjevao, a preveo je na njemački mnogo lijepih Prešernovih pjesama. Kao doktor prava vratio se Prešeren u Ljubljano, gdje je punih 14 godina čekao i napokon 1846. dobio pravo odvjetovanja u Kranju, gdje ga g. 1849. takodjer i smrt snadje.

Kao što je Hrvatska do Gaja te ilira čamila u duševnom mrtvulu, tako je i susjedna Slovenija do Prešerna na kulturnom i literarnom polju bila u povojima, a ono nešto pokušaja po Vodniku i drugima ostalo je bez sustava, bez pravopisa, bez vrijednosti.

Moguće, da su na Prešerna djelovale njegove i njegovog naroda tužne materijalne i političke okolnosti, da je njegovo plemenito srce zakucalo upravo za taj narod, jer on je stao pjevati baš narodu, iz naroda uzimao je gradivo za svoje pjesme, narodnim jezikom stao pisati, onim jezikom, za koji su mu se rugali, jer da njime govore samo kočijaši i pastiri.

Ova svoja čuvstva napram narodu i ljubavi napram jeziku nije samo u pjesmu prenosio, već se nije začao to niti javno priznati, pišući svome prijatelju Stanku Vrazu, da pjeva pjesme: „ki se bođo k metličkim fantom dopadle.“

Pjesmama dakle, koje su se seljačkim momcima dopasti imale, postigao je on takav uspjeh, da se smatra ne samo najvećim slovenskim lirskim pjesnikom, već jednim od najvećih cijeloga slavensva.

Njegova su djela prevedena na ruski, češki, poljski i hrvatski jezik, velik dio pjesama preveden je na njemački i talijanski. Pravec, kojim je pošao Prešeren, bio je posve nov. On si je toga i svijestan bio; znao je, da ga čeka progovstvo i oblasti i zavidnika, no njegovi osjećaji ljubavi napram slovenskomu narodu bili su jači od prijetnja i straha.

On je budio svojim dražesnim i punim slovenskoga čuvstva pjesmicama svoj narod na duševni i kulturni rad, on je time ujedinio narod, jer kroz njega je tekao upoznao narod ne samo milotu svojih čuvstava već i krasotu svoga slovenskoga jezika, uvjerio se je, da se tim prezrenim jezikom dađu pjevati najljepše pjesme, što ih srce ljudsko poznaje.

Svojim djelima udario je Prešeren temelje daljem kulturnom razvoju, njima su Slovenci osokoljeni na dalji rad, koji su nastavili i postigli, da su danas barem na tom polju gospodari u svojoj kući.

Sve to dobro znadu naša braća Slovenci, oni su svijesni, što je njima bio Franco Prešeren, pak da mu se bar donekle oduže, da svojoj

Hydropatički zavod u Samoboru otvoren je 30. kolovoza. Uz zagrebačku gospodu liječnike, koje smo u posljednjem broju spomenuli, nazočni su bili kod otvorenja g. kot. upravitelj Aurel Seno s gđjom suprugom, kot. liječnik g. dr. Milan Biščan, trg. upravitelj g. Čop, prometni upravitelj samoborske željeznice g. Kamler, te vlasnik kupališta u Sv. Heleni g. Lujo Šmidhen.

Gostovi pregledaše najprije sve prostorije zavoda, zatim sve sprave, vodovod, kotlove, na što su bile od kupališnog osoblja izvedene neke hydriatičke procedure, koje su uzeli i sami gostovi uz općenito zadovoljstvo i odobravanje. Vještački proveden vodovod, lijepo izvedena zgrada, moderne kade i različiti aparati, elegantno uređenje svih prostorija, kao i vještina kupališnog osoblja, sve je naišlo na osobito priznanje prisutnih i puni hvale podjose na to svi uz ruševinu u Anin perivoj. U sedam sati na večer sakupiše se gostovi u plesnoj dvorani grada Trsta uz ukusno uređen stol, te ih je prije večere Dr. Juratović pozdravio srdačnim riječima, hvaleći im na posjetu i na to pročitao spomenicu u kojoj su navedeni svi važniji motivi, koji su nukali na podignuće zavoda i spomenute sve sile, koje su kod izgradnje sudjelovale. U spomenici crtane su ponajprije klimatičke prilike u Samoboru, koje uz veličaju okolicu već kojih dvadeset godina privlače strance, željne oporavka i lijeka. Među njima nalaze se ponajviše takovi bolesnici, kojima je liječenje fizikalnim sredstvima neophodno potrebno i to je bio najvažniji razlog za podignuće zavoda za hidro i elektro terapiju. U spomenici spomenuti su nadalje svi poduzetnici, koji su obavili važnije poslove kao i sve tvrtke, koje su sudjelovale kod tehničkoga uređenja zavoda. Nadalje nacrtna je ukratko historija postojećega već zavoda, u koliko je kod toga u prošlosti sudjelovala samoborska štedionica i samoborska općina. Na koncu istaknuo je još osobito Dr. Juratović, kako je zavod sa cijelim svojim liječenjem osnovan samo na principima moderne medicine, te se u njemu svekolike procedure obavljaju samo uz liječničku ordinaciju i nadzor, i kako su u njemu uvedene samo one procedure, za koje je nesumnjivo dokazano, da poput lijeka djeluju na čovječje tijelo. Radi toga apelira zavod kao prvo domaće poduzeće u ovom smislu na izdašnu potporu svih liječnika. Od strane zbora liječnika Hrvatske i Slavonije odgovorio je na ovaj pozdrav urednik „Liječničkoga vjesnika“ Dr. Radovan Marković, te se srdačnim riječima zahvalio na lijepom dočeku i primitku, osvrnuo se pun hvale na osobitu ozbiljnost i solidnost Hydropatičkoga zavoda i njegovo lijepo uređenje, pohvalio muku, trud i patriotizam poduzetnika, te obećao od strane zbora liječnika Hrvatske i Slavonije, kao i od „Liječničkoga vjesnika“ najsrdajšiju potporu.

Poslije toga razvila se živahna zabava, kojom je ravnao kr. kot. liječnik u Zagrebu Dr. Rihtarić. Prva je zdravica izrečena od Dr. Juratovića liječničkom zboru, koji je kod otvorenja zastupan u tako lijepom broju, a na čelu mu se-

niora gradskoga fizika u Zagrebu, Dr. Švrljugu. Uz daljnje zdravice, dobru večeru, živahni razgovori šalu primaklo se vrijeme odlaska, te se gostovi u 1/2 11 sata oprostije i odvezoše posebnim vlakom u Zagreb.

Iz trgovišnoga zastupstva.

Sjednica trgovišnoga zastupstva održana je dne 12. rujna t. g. u nazočnosti političkog izaslanika, trgovišnog upravitelja i 12 zastupnika.

1) Primićen je na znanje izvještaj računarskoga odbora, koji je općinske završne račune za godinu 1904. syestrano pregledao i u redu pronašao. — 2) Čita se zapisnik o pokusnom opterećenju i pohvalbi mosta preko potoka Gradne. Prima se. — 3) Ivanu Radanoviću dopušta se gradnja kuće u Gajevoj ulici uz gradjevni pravac, kojega je odredio gradjevni odbor. — 4) Na mjesto Ivana Regovića, koji je ostavio lugarsku službu, izabire se Vjekoslav Pauše. — 5) Za uredjenje sajmišta za svinje imade se troškovi sastaviti i troškovi iz veterinarske zaklade namiriti. — 6) Prima se prijedlog zdravstvenoga odbora, da se iz zdravstveno redarstvenih i estetskih obzira odstrani svinjac kod mlina baruna Lepela u mlinskoj ulici. — 7) Konstantinu Vanjeku, kapelniku glazbe, podijelit će se zamoljeni dopust za oporavljenje zdravlja nakon što bude liječnički pregledan. — 8) Miji Golešiću povisuje se mjesečna plaća za nošenje tržnih klupa od 4 na 6 K. — 9) Radi plateža bolničkoga troška za Josipu Kostelec u iznosu od 14. K. ulaže se proti rješidbi županijske oblasti utok na vladu. — 10) Prima se rješenje žup. upravnoga odbora, kojim se Josip Noršić prima u zavičajnu svezu općine Samobor. — 11) Trgovišni upravitelj izvješćuje, da je kod sudske predaje primio 15 rala pašnjaka „Šikava“ u posjed i vlasništvo općine. Kultiviranje toga zemljišta upućuje se na gospodarski odbor. — 12) Odredjuje se gradnja odvodnoga kanala u Starogradskoj ulici od kuće Dvoržak do kuće Wintersteiger na trošak vlasnika kuća.

Domaće vijesti.

Pension za bolesnike Hydropatskoga zavoda. Dugo je postojao prigovor, da u Samoboru nema dovoljno stanova. Sad kao da će i njega nestati, jer se je evo našla gđja. Vjera pl. Sauer, pokćerka pok. potpredsjednika saborskoga H. pl. Franciscija, koja se zakanila, da gradi pension. Gradnjom će se započeti već 1. listopada o. g., te bi se pension otvorio najkasnije 1. svibnja buduće god. Za prvi početak sastojat će zgrada od 17 soba; bit će tu velika blagovaonica posebice za bolesnike, a posebice za ostale goste, zatim čitaonica, soba za pušenje, soba za zabavu i t. d. Za bolesnike uredit će se posebna kuhinja, u kojoj će se priredjivati i vegeterijanska hrana, a sve će stajati pod liječničkim nadzorom. Jednom riječju pension će biti najmodernije uređen, providjen sa svim komforom, koji se može pružiti ljudima, koji teže za oporavkom u lijepoj božjoj prirodi i traže

zahvalnosti dadu vidljiv znak, podigoše mu ovaj upravo divni spomenik.

Ako je ikada koji zaslužni muž mogao kazati, da ga narod štuje, to se može o Prešernu reći, jer onaj spomenik, koji stoji preko 70.000 kruna, nijesu podigli knezovi niti grofovi, nije ga podigla vlada niti koji mogućnik, već ga je podigao onaj slovenski narod, kojemu je Prešeren svoje pjesmice namijenio. Punim je stoga pravom zagrebački načelnik u svom pozdravnom govoru mogao reći, da nije ovo jedini spomenik Prešernov; koliko slovenskih srdaca kuca, da toliko spomenika Prešeren imade.

Prešernova slava u Ljubljani bila je slava cijeloga Slavenstva, jer malo ih imade, koji su sve slavenske narode u onako lijepom broju, u onom oduševljenju i spoznanju međusobne uzajamnosti sakupljene vidjeli. Bijaše taj Rus, u ime kojih je profesor Zabolotsky ruskim jezikom slavio spomen velikoga pjesnika, sjećajući se ga kao buditelja slavenstva, a završilo hrvatskim: zora puca, bit će dana! — U ime Srba, koji su na slavu došli u velikom broju, položio je na spomenik srebrni lovor vijenac vladika Marković uz zgodno slovo. — Milo je bilo slušati, kako češkim jezikom načelnik grada Praga Dr. Srb

nosil pozdrav češkoga naroda, praške univerze, raznih književnih i učevnih zavoda, uopće svega učevnoga češkoga svijeta uspomeni slovenskoga velikana. Napokon je u ime Hrvata pozdravio slovenski narod načelnik grada Zagreba Dr. Amruš, koji u kličenoj besjedi naglasi, kako je Prešeren pjevao o ljubavi a tudja mu bijaše pomisao na zavist ili neprijateljstvo. — Kao što je Dr. Tavčar u svojem pozdravnom govoru lijepo ocrtao djelovanje Prešernovo, predočio postanak spomenika i pozvao ljubljanskoga župana Hribara, da ga u ime grada preuzme, tako je još lijepom besjedom taj spomenik preuzeo Hribar. On naglasi, da je do Prešerna Ljubljana bila mrtva, da je tudjin u njoj gospodarilo, dok je danas živa, te u njoj Slovenac gospodari — što se imade zahvaliti Prešernu i njegovim djelima.

Sam spomenik je najljepša umotvorina, što je danas posjeduje slovenski narod. Izradio ga je domaći umjetnik, akademički kipar Ivan Zajec, domaći sin, rođen Ljubljančan. Na visokom mramornom podnožju sjedi muza pjesništva i drži nad glavom Prešernovom lovor-vijenac. Muza je od bronza. Pod Muzom je isto tako brončasti kip Prešernov, visok 3 1/2 metra, koji je po sudu pjesnikovih znanaca vrlo dobro uspio. Na mra-

zdravlja u Hydropatskom zavodu. Zgrada će biti rasvijetljena acitelinskim svjetlom, a gradit će ju poduzetnik g. Cela iz Zagreba. — Ova vijest, koju priopćujemo našim čitačima, jamačno će razveseliti svakoga, koji osjeća za Samobor i znade od kolike je vrijednosti ovaki pension za bolesnike. Što se pak gđja. Sauer prva našla, da učini nešto za naše stambene prilike, to joj služi samo na čast.

Nova škola u Vrbovcu. Školski odbor opć. Podvrih zaključio je u sjednici od 10. o. mj. podastrijeti županijskom uprav. odboru, da se u Vrbovcu otvori škola. Za školsku se zgradu misli adaptirati bivša kuća vrbovačkoga vlastelinstva, danas vlasništvo gg. Kirschnera i Oslakovića.

Poštenje ciganina koritara. Pripovijeda se medju našim općinstvom, da je nedavno neki seljak iz okolice izgubio novčarku sa 300 K gotovine putem od Sv. Nedjelje prema Samoboru. Opazivši, da mu je nestalo novaca, pošao je da ih potraži. Žalostan i jadan upiljio je svoj pogled u tle, kadno se u neke javi za njim ciganski glas: „A šta tražiš?“ Mjesto odgovora na uljudno pitanje, otkresa mu seljak ljutito i nimalo prijazno nekaki odgovor. Ipak to nije cigu zbulilo, da ne pristupi bliže seljaku, i pokazavši mu u ruci novčarku, upita ga: „Jesi li ti to izgubio?“ Bila je to doista seljakova izgubljena novčarka, a u njoj sav novac. Vas sretan od radosti primi seljak svoju novčarku i nagradi poštenoga ciganina sa — 2 K, a ovaj mu na rastanku porugljivo dobaci: „Ne bi je ti bio nikada više vidio, da ju je našao vaš „paur“.“

Lula spasila život. Na stupničkoj je cesti bio napadnut Franjo Regul iz Stupnika od nepoznate mu osobe. Napadač bacao je najprije kamenje, a zatim nožem navalio na njega. Regul se preplaši i stane bježati, a ovaj za njim. Kad je iznemogao i vidio da nema šale, povuče iz džepa svoju lulu — sličnu samokresu — i naperi je prema napadaču govoreći: „Nosi se ili ću te ubiti.“ Napadač se ne raspoznavajući lule od samokresa, preplaši i pobjegne netragom. I tako je lula spasila život.

Sa trga Leopolda Salvatora. Primamo iz gradjanstva: Nesrećom se ubiočijilo, da seljački svijet svake nedjelje i blagdana postaje na prostoru izmedju kuće Matijaščićeve i kestenja, što se nalazi na glavnom trgu. Mora se doista zahvaliti opreznosti vozača, da nema nikakove nesreće. Premda se već i naložilo policiji, da ljude s onog mjesta odstranjuje, ipak se to ne čini. Još je gore sada, gdje svake nedjelje dolaze iz Zagreba Bugari s povrcem, pa ondje imadu svoje mjesto. Time se još više suzio prolaz, koji bi imao biti prost, jer se kupci ondje sabiru. Preporučuje se stoga našem poglavarstvu, ne bi li im možda gdje drugdje odredilo, mjesto za prodaju i time doista prolaz nedjeljom i svecem učinilo lagljim.

Pobjegao vlastelinski blagajnik. Pišu nam iz Sv. Nedjelje: Gejza Szabo, oko 28 god. star, neoženjen, bivši knjigovodja i blagajnik kod g. A. Müllera, vlastelina u Kerestincu, jest dne 1. rujna t. g., kadno je njegov gospodar baš u

moru, na kom su kipovi muze i pjesnika, uklešana su sa strane jošte dva relikva, kojima su uzeti motivi iz pjesnikovih djela. Zahvalni slovenski narod stajao je pred spomenikom od časa otkrića pak do kasne noći, i svakomu se je na licu vidjela zbilja onoga dana.

Poslije podne sakupila je bijela Ljubljana odličnije gostove u svom Narodnom domu na objed, gdje je izrečeno mnogo lijepih zdravica, od kojih ističem samo one pjesnika Vrhničkoga i Gabrijele Preisove, koji slaviše Prešerna ne samo kao slovenskog lirika, već ga drže pjesnikom svega slavenstva, jer ga cijelo slavenstvo poznaje i smatra prvim velikanom svojim. Dokazuju to i mnogobrojni pozdravi iz velike Rusije, iz Petrograda, Moskve, Kieva, Kazana, Varšave, mal ne od svih univerzi ruskih, svih učevnih i umjetničkih zavoda, te pojedinih odličnika. Od hrvatskih mjesta bio je na svečanosti osim Zagreba zastupan jošte samo naš Samobor. „Hrv. Sokol“ u Samoboru, Hrv. pjevačko društvo „Jeka“ i „Hrv. čitaonica“ u Samoboru odaslale svoje zastupnike na Prešernovu slavu u Ljubljani, gdje su bili od braće Slovenaca lijepo primljeni. — Slava Prešernu!

Dr. G. H.

Zagrebu odsutan bio, nepoznato kuda pobjegao odnesavši sobom ključke od blagajnice. Zanimljivo je, kako je svojoj defraudaciji trag zametnuo. Značaj da će njegov gospodar ostati cijeli dan u Zagrebu, naručio si je u 2 sata poslije podne kola, i uzevši lovačku torbu i pušku, dao se odvesti do željezničke stanice u Zdenčini. Tu je plativši kirijašu 4 K, — ostavio pušku i torbu i rekao mu, da neka ide s kolima u Karlovac i da ga tamo čeka, dok on obavi poslove. Zaredeni je seljak otišao u Karlovac i tamo čekao do drugi dan u jutro, no uzalud. Prema dosad ustanovljenom, pronevjerjenje iznosi do 2.000 K. Tomu svemu dosta je dao povoda — bivši u isto doba upravitelj vlast. Kerestinec E. Vitt, koji je također radi počinjenih raznih malverzacija preko 1000 K, ove dane oblasno protjeran. Iz svega je vidljivo, da su ova gospoda za vrlo male novce poštenje pogazila, i da u ovakovim slučajevima leži dosta uzroka, da nekoja današnja vlastelinstva uz druge poteškoće, nerodice i dr. znatno nazaduju. —č.

Mladići rođeni 1883, 1884, i 1885 imaju se do svršetka studenoga prijaviti trgovišnomu poglavarstvu radi popisa za stavnju.

Pogorjelci Franjo i Agata Kosić preporučuju se milosrdnim ljudima za milodare, kako bi si što prije mogli dograditi kućicu, da tako izbjegn timeri prosjačenju. Eventualne darove za ove pogorjelce prima i uredništvo našega lista.

Požar. 3. o. mj. zahvatio je požar kuće Franje, Mike, Petra i Jose Ratešića u selu Beder, općine Podvrh. Izgorjelo je 5 kuća, 2 sasvim nova stajnja, 80 vagana žita, 100 hvati piljenica, krma, te sav ostali živež. — Požar bi se i dalje širio, pa po svoj prilici uništio čitavo selo, da se ne nadje požrtvovnih ljudi, koji su živo poradili oko lokalizovanja. U tome se osobito istaknu oružnički stražmeštar Nikola Petanović, vodnik Tomo Bogunović, te oružnici Stanko Božičković, Mile Zagorac i Andro Knez. I mjernik Žakula, koji se ondje desio, priskočio je u pomoć. Svi ovi zaslužuju hvalu za svoj uspješni rad oko spasavanja tudjega imutka. Pogorjelci Ratešići, koji nijesu imali ništa osigurana, kukaju s grozne ove nesreće, koja ih je zadesila i ne znaju, gdje će ove zime zakloniti glavu.

Iskaz umrlih donijet ćemo u budućem broju, budući da se u posljednjih 14 dana dogodilo samo jedan jedini slučaj smrti, a i to je umrlo neko dijete. I prošavšega mjeseca umro je samo jedan odrasli čovjek u Samoboru. Ovo je najbolji dokaz, kako je Samobor zdravo i za ljekilište prikladno mjesto.

Društvene vijesti.

Pučka knjižnica i čitaonica u Samoboru (Gornji kraj) održala je dne 3. o. mj. svoju V. redovitu godišnju glavnu skupštinu pod predsjedanjem svoga predsjednika g. Antuna Filipca i u nazočnosti od 52 člana. Iza zanosnoga govora, kojim je pozdravio predsjednik članove, prešao se na dnevni red. Tajnik je pročitao zapisnik lanjske glavne skupštine te izvještaj, u kojem je istakao, da je tijekom godišta održano 11 redovnih odborskih sjednica, u kojima se raspravljalo o raznim društvenim potrebama. — U prošavšoj je društvenoj godini ponarasio broj članova za 34, istapilo ih je 11, te broj danas čitaonica 86 članova, među kojima je i 7 članica. U posljednje su vrijeme primljeni za članove: Ivan Budi, Edvard Krušec i Janko Kocijanić. — Blagajnik čitajući svoj izvještaj, javlja, da je imala čitaonica ove godine primitka 589 K 90 fil.; izdatka 478 K 22 fil., ostatka 111 K 68 fil., te od prije u samoborskoj čitaonici korisnošću uloženi 180 K, ukupno 291 K 68 fil. — Knjižničar je izvjestio, da se knjižnica povećala ove godine za 127 knjiga. Kupljeno je iz društvene blagajnice 15 komada knjiga, dok su ostale darovala ova gg. N. N., Stjepan Strmoli, Franjo Porko, kapelan, Dr. M. Bišćan, Vjekoslav Škubec, Miroslav Stigar, Nikola Bedovinac, Dr. Branimir Livadić, Emilija Brodsky iz Ogulina, Marko Bavec, Vjekoslav Bišćan, Ivan Geček, Janko Budi ml. i Ignac Stiploček. — Danas broji knjižnica 699 knjiga. Društvena je uprava darovala novo osnovanoj pučkoj knjižnici u Sv. Martinu 52 kom. knjiga, a pučkoj školi općine Podvrh 55 kom. Posudjeno je od prošle skupštine članovima za čitanje 549 knjiga. — U odbor su izabrani: za predsjednika Antun Filipac, za podpredsjednika Marko Bišćan, za tajnika Vjekoslav Jaratović, za

blagajnika Stjepan Strmoli, za knjižničara Franjo Šuklje i za zamjenika njegovu Stjepan Horvat. Odbornicima su izabrani: Stjepan Kocijanić, Franjo Vrbinščak, Ivan Geček i Mato Hodnik, te zamjenicima Mijo Novak i Ojuro Bišćan.

Seoske vatrogasne čete valjalo bi što više osnovati po domovini, jer se i na tom temelji blagostanje narodno. No što zapravo vidimo? Broj vatrogasnih društava u domovini ne samo te se nije u posljednjem deceniju povećao, već je naprosto spao. Mjesto da se godimice broj požarničkih društava množi, ona propadaju na golemu nesreću naroda. Ovo je činjenica, u koju bi se morali zbiljski zamisliti svi pravi prijatelji narodni, to više, što statistika dokazuje, da se broj požara u Hrvatskoj i Slavoniji svake godine množi i proždire milijune narodnoga imutka. — I u našoj okolini učestaju požari, koji stavljaju na prosjački štap mnogo obitelji. Puno bi se dalo zla odvratiti, kad bi se na garištu našlo odmah vještih ljudi, da priskoče uspješno u pomoć svome bližnjemu. To bi se postiglo osnivanjem seoskih vatrogasnih četa, ili barem pojedinih požarničkih odjela. Naravno da je tu opet materijalno pitanje po srijedi i da će mnogi odmah pomisliti, a otkuda novac za štrcaljku i za ostale nužne gasilačke spremlje? No mora se znati, da se ovakvi vatrogasci na selu snabdjevaju tek najnužnijim spremama; za prvi početak samo sa štrcaljkom, kojom će udariti na bijesni element. A što će se izdati na štrcaljku, to je malenkost, ako se uzme u obzir, da tek jedan jedini požar nanosi obično mnogo veću štetu, negoli stoji štrcaljka, a ovom je moći obraniti i zaštititi i stotine kuća. No ne samo da bi se na obranu ljudskih žuljeva mnogo učinilo osnivanjem vatrogasnih četa, nego bi se i inače u plemenitom smislu djelovalo na srce našeg seljaka. On bi, postavši vatrogascem, stajao u službi naroda i postao pravi narodni čovjekoljub.

Imajući sve to na umu, zapovjedništvo našeg vatrogasnog društva obratilo se ovih dana na našu kotarsku oblast, e bi i ona poradila oko toga, da se osnuje koje vatrogasno društvo u kotaru. O samoj stvari bit će još govora u našem listu, a za sada možemo javiti, da se gosp. kot. upravitelj pokazao iskreno sklon ovome prijedlogu, pa da je obećao sve učiniti, što će mu biti moguće, da se za napredak vatrogastva štogodj učini u kotaru.

Bude li pak moguće ma i jedno valjano seosko društvo osnovati u našem kotaru, bit će tim mnogo, vrlo mnogo učinjeno, gdje znamo, da su novo osnovana vatrogasna društva u domovini gotovo — bijele vrane.

„Hrvatski Sokol“ u Samoboru odaslao je na otkriće spomenika najvećemu slovenskomu pjesniku Franu Prešernu, koje se slavilo u Ljubljani dne 10. o. mj. odaslanstvo od četvorice članova pod vodstvom tajnika Frana Hrčiča, koji je tom zgodom predvodio i odaslanstvo „Saveza hrv. Sokolstva“. — Dne 17. o. mj. prisustvovat će društvo korporativno proslavi 30-godišnjice i posveti barjaka „Hrvatskog Sokola“ u Zagrebu, za koju se već dulje vremena čine velike pripreme. Kako smo najbliži susjedi Zagreba i kako zagrebački „Sokol“ za svoje patriotsko i požrtvovno djelovanje oko širenja sokolske misli među Hrvatima zaslužuje svako priznanje, očekivati je, da će i naše općinstvo u znatnome broju pohrići na ovu slavu.

Veteranska slava u Brežicama. Kod slave posvete barjaka vojno-veteranskoga društva u Brežicama učestovalo je i samoborsko veteransko društvo sa 14 članova, a pod zapovjedništvom gg. Jenka i Kogoja. K toj su proslavi došla veteranska društva iz Zagreba, Karlovca, Broda i Ptuj, svega skupa oko 300 veterana. Svečanost je u svakom pogledu lijepo uspjela, te su braća Slovenci osobito oduševijeno dočekali Hrvate.

Gospodarstvo.

Spremanje koruna.

Uz pasulj, kupus i repu korun je naša glavna hrana. Dosta puta on nadomješta kruh, a u obilnoj mjeri upotrebljava se i za hranu domaćoj životinji. Zato se brižan gospodar trudi, da mu u kući nikada ne ponestane krumpira. A ipak opazismo, da u mnogome domu prije reda nestane koruna, ma da ga je bilo obilno u jesen spremijeno; što više, gdjekada ga nije ni toliko ostalo, što bi se za sjeme pričuvalo, već

treba još i na to izdavati novac. A trebalo bi, da je baš obratno, jer se i kod toga priroda daje izgubiti po koja kruna. U tom su nam lijepim primjerom naša braća Slovenci. U proljeću kadno se približi vrijeme sjetve, na našem su tržištu trgovci većim dijelom Slovenci, a kupci su naši domaći ljudi, — nažalost vrlo često baš seljački gospodari. Slovenski gospodar zacijelo nema više zemljišta nego li naš gospodar, možda i znatno manje, pa je ipak producirao toliko krumpira, da je njime namirio ne samo sve svoje potrebe, nego mu ga dobrano još preostalo i za trgovinu. Kako lako bi to moglo biti i kod nas! A ipak nije. Koliko opazismo, krivo je tomu ovo dvoje: prvo naši ljudi premalo ili baš ništa ne paze, u kakovo tle sade krumpir, a drugo: premalo su oprezni kod spremanja krumpira za zimu. Držimo, da će biti dobro, da o ovom posljednjem nanižemo nekoliko uputa.

Krumpir ne valja prije reda iskopati. Gomolji moraju u zemlji potpuno dozoriti. Kod nekih vrsta bit će to ranije, a kod drugih kasnije, tako da možemo reći, da se iskopavanje koruna obavlja od konca srpnja pa sve do konca listopada. Gomolji korunovi tek su onda potpuno dozorili, kad im se gornja kožica počne sama lupiti i kad lako otpadaju od korjenčića. Doduše se dozrijevanje gomolja pozna i na cimi (stabiljici korunovoj,) jer ona onda počne venuti i propadati; ali zato ipak valja s iskopavanjem pričekati još nekoliko dana, jer baš to vrijeme gomolji potpuno dozore, te se onda i dulje uzdrže. U velike pripomaže stalnosti krumpira suho vrijeme kod iskopavanja. Po mokrom i vlažnom vremenu može se krumpir iskopavati samo tada, ako se iskopani prirod odmah troši.

Kod kasnih vrsta koruna može se dogoditi, da prije pane mraz nego je korun iz zemlje izvadjen. Budući da se kod toga površina zemlje smrzne, teško je onda iskopavanje koruna i dosta neprilichno. Da se to zapriječi, dobro je prije mraza krumpirište u priličnoj količini posipati kojom kalijevom solju. Od toga će tle ostati duže vremena sipko, te će se korun lako moći iskopavati.

Sa iskopanih gomolja valja odstraniti svu zemlju, jer se samo čist gomolj može duže uzdržati. Prije nego se korun pohrani na određeno mjesto, mora se na propušnom mjestu osušiti, da se riješi suvišne vlage. No i poslije još isparuje se iz koruna viaga, kad je već spremijen. To je naime neka vrsta laganoga izgaranja, uslijed kojega gomolj prima kisik, a izlučuje vodu i ugljičnu kiselinu. U tu svrhu izvedenim opitima pronašlo se, da je korun imao u jesen 17% škroba (sterke), a u mjesecu svibnju imao je tek 10% ove iste tvari; dušičnih sastojina pronađeno je u svježem korunu 2-31%, a nakon 10 mjesecnoga čuvanja imao ih je samo 1-75%. Ako i jest glavna briga kod spremanja koruna, da on niti ne sagnije, niti ne pozebe, ipak se ne smije pohraniti na pretoplo mjesto, jer se navedeno izdisanje organskih sastojina toplinom i vlagom pospješuje. Toplota uzduha, gdje je korun pohranjen, ne smije biti veća od 6-8°, a ne niža od 2°, inače će pozepsti.

Kada se korun dovoljno presušio, valja ga pobrati. Najljepši i najzdraviji gomolji spremlje se napose. Oni su određeni za sjetvu. I tu vrijedi staro pravilo: Kakvo sjeme, takav plod. Onda se izluči sav sitniš; on je obično manje zrio, te nesposoban da se dugo uzdrži. Isto tako valja izlučiti i svaki onaj gomolj, koji je natučen, ranjen ili bolestan. Preostalo zdravo zrnje spremi se u pivnicu ili drugo određeno mjesto. Kod toga treba opet paziti, da naslaga ne bude previsoka, i da je pivnica za toplih dana otvorena, a kad pritisne zima i mraz, da se i prozori zatrpaju slamom ili djubretom.

Tko producira mnogo krumpira, teško će imati toliko prostora, da sav prirod spremi onamo. On će se poslužiti trapovima. Kod nas se prave obično mali trapovi. Ali za veću količinu krumpira treba velikih trapova. To se tada obavi ovako: U dužini 20-30 m., a u širini 1 i pol m. poravnati se tle, gdje kanimo korun utrapiti, te se optoči slamnatim ovojem, ili se pak iskopa zemlja u dubljinu lopate. Na taj se prostor saspe korun po prilici na metar visoko, a u trokutnom liku t. j. onako, kako je cestovno kamenje u kupu nasuto. Ovako nasuti korun pokrije se slamom, nekoliko prsta na debelo, a oko cijele naslage iskopa se u razmaku od blizu metra oko nekakoga graba, kojom će

otjecati kišnjica i snježnica. Zemlja, što se vadi iz grabe, nabaca se za sada na tanko po slami, počevši odozdo. Gornji dio slame ostane još neko vrijeme nepokriven, a to zato, jer će se nagomilani korun u početku jako znojiti, pa će vlaga kroz nepokrivenu slamu lako moći da izidje napolje. No čim vrijeme zahлади, te se bojati mraza, pokrije se i gornji dio slame zemljom potpuno, a onda se na sve to naokolo nabaca debela naslaga zemlje. Ipak će korun od pozebe bolje biti zaštićen debljom naslagom slame, nego li desetputa debljom naslagom zemlje. Tko je već dakle budi s kojega razloga morao štedjeti sa slamom, dobro će učiniti, da si trap izvana pokrije papradi, cimom, perušnjem ili smećem.

Nastupi li zimi toplije vrijeme, valja na trapu odozgo probušiti nekoliko rupa i turiti u njih smotak slame, ili se može s cijele naslage zemlja ponešto iskopati. Ako se tako kroz cijelu zimu trapovi nadziru, uzdržat će se u njima korun tako dobro, kao da je pohranjen u pivnici. Ima već i posebnih toplomjera, kojima se može mjeriti toplota u trapovima. Čim se opazi, da toplina uzduha u trapovima pala $\frac{1}{2}\%$, treba trapove bolje pokriti; a kada toplomjer pokaže toplotu veću od 6% , onda treba trapove otvoriti.

Prijava za oprost od poreza vina za domaću upotrebu. Kako je poznato našim vinogradarima ističe današnjim danom rok za prijavu gore naznačenoga poreza. No naše vrijedno trgovišno poglavarstvo želi i u tome ići na ruku općinstvu, te rok za prijave produžuje do 20. o. mj. Tko dakle želi, da se okoristi navedenim oprostom od poreza vina, namijenjena za domaću upotrebu, neka do 20. rujna podnese svoju prijavu poglavarstvu.

„Croatia“. Naša domaća osiguravajuća zadruga „Croatia“ otpočela je životnim osiguranjem dne 1. rujna. Kod sastava cjenika vodilo je ravnateljstvo „Croatiae“ najmodernije shvaćanje zadaće životnoga osiguranja, pa su prema tome isplate i premije umjerene. Ostali uvjeti udešeni su također slično, kao i kod stranih najmodernijih društava. Tako se n. pr. već nakon 3 godine ne može policu uopće napadati, naročito ne u slučaju samoubojstva ili poduzetoga izvan-evropskoga putovanja, u koju svrhu ne će biti nužne posebne prijave zadrugi, niti plaćanje nameta. Ako osiguranik pogine u dvoboju, vrijedi policu nakon jedne godine, prestane li član uplaćivanjem premija, moći će za godinu računajući od dana, kad je prestao uplaćivati, opet svoje osiguranje uspostaviti. Zadrugne trogodišnje police bit će nepropadive, te će zadruga biti dužna policu ili iskupiti ili uglavničiti. Za slučaj smrti isplaćivat će se glavica bez oklijevanja, a ne istom nakon više mjeseci, kako je to kod mnogih drugih društava uvjetovano i t. d. Budući da je zadruga „Croatia“ utemeljena na uzajamnosti svojih članova, toj najvećoj financijskoj podlozi, to će se po pravilima 65% od preostalog čistoga dobitka razdjelivati godimice bud u gotovom, bud sniženjem premija među one članove, koji su već tri godine osigurani i to u razmjeru godišnje premije, što je plaćaju.

Oproštaj.

Svoj p. n. gospodi prijateljima i znancima, s kojima se nijesam mogao osobno da oprostim, kličem srdačni Zbogom! i sretan ostanak u ubavom Samoboru!

Kutina, 30. kolovoza 1905.

Jos. Manzoni, upravitelj kr. kot. suda.

Samoborska lokalna željeznica.

Vozni red.

(Vrijedi za mjesec rujna, listopada, ožujka i travnja.)

Odlazak iz Samobora:

U 5:30 u jutro, 8:30 prije podne, 1:10 poslije podne 7:00 u večer. — Osim toga nedjeljom i blagdanima u 10:00 u večer (u rujnu); u 8:35 u večer. (u listop. ožujku i travnju).

Odlazak iz Zagreba:

U 7:00 u jutro, 11:30 prije podne, 2:40 poslije podne, 8:30 u večer. — Osim toga nedjeljom i blagdanima u 2:20 poslije podne.

Traži se kuharica,

koja bi bila voljna ići u službu izvan Samobora.

Pobliže kod uprave lista.

Po visokoj kr. zem. vladi proglašena ljekovitom vodom rudnicom

Apatovačka kiselica

Naravna alkalikomuratična litijaska kiselica. Najbolje stolno piće. Od prvih liječničkih autoriteta preporučena, te preporučena, izvrsna i analitičnije sredstvo. Ljekovita voda. Nagradjena sa 15 zlatnih kolajna.

Glasovito sredstvo kod svih bolesti probavnih organa i grkljana, proti ulozima i reumi, kod želučadnog, plućnog, crijevnog i svih drugih katara, proti hemoroida, kod boli bubrega, mjehura, kamenca, šećerne bolesti zrnatih i nateklih jetara. Prokušano, izvrsno i nenatkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Upraviteljstvo vrela apatovačke kiselice,

ZAGREB, Illica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

Lijepa soba s kuhinjom,

smočnicom i drugim nuzgrednim prostorijama odmah se iznamljuje u Šmidhenovoj ulici kbr. 22.

Suha, topla i zračna

PIVNICA

daje se u najam u Gajevoj ulici br. 5.

Skladište svih vatrogasnih sprava i gospodarskih potrepština

Podružnica **R. A. SMEKAL** Podružnica

ZAGREB, Frankopanska ulica br. 9.

Najnovije!

„PATENT SMEKAL“

Štrcaljke sa ravnotezom najnovijeg sustava za prijenos umanjene radne snage od 40% , koje s desne i s lijeve strane vodu sišu i dižu, te okretanje nepotrebno.

Sustav odlikovan 1903. sa prvom počasnom diplomom i zlatnom kolajnom.

Hydropatički zavod

U SAMOBORU

u blizini glavnoga grada ZAGREBA, u prekrasnom, šumovitom, gorskom kraju. Uzduh pun ozona. Željeznička stanica u mjestu.

Lječilišni zavod uređen u najmodernijem stilu, otvoren je 30. kolovoza o. g.

Način liječenja: Najnovije instalacije za hydro- i elektroterapiju, napose galvanizaciju, faradizaciju i električne kupelji. Kupelji sa ugljičnom kiselinom, zračne i sunčane kupelji, kupelji u vrućem uzduhu, parne kupelji, masaže.

Liječe se: Sve bolesti živčanoga sustava (izuzevši duševne bolesti); bolesti srca; plućne bolesti (osim tuberkuloze), sve vrste asthme i emphysema; bolesti probavila, napose kronički katar želuca i crijeva, bolesti bubrega, mjehura i t. d., bolesti slabokrvnosti, prevelikog tustila, kroničke otekline slezene i diabetosa; nadalje podagra (Gicht), ischias, reumatičke bolesti, kijenuti i neuralgije. Primaju se rekonvalescenti radi oporavka iza teških bolesti.

Svekolike se procedure obavljaju samo uz liječničku ordinaciju i liječnički nadzor.

Zavodski je liječnik: **Dr. Mijo Juratović.**

Bolesnicima, koji namjeravaju započeti liječenjem, daje nužne informacije u pogledu stanova i hrane

Uprava hydropatičkoga zavoda u Samoboru.

„Indra Tea“

uzimam najradje,

jer je

najbolji čaj!

Dobije se u ljekarni.